

POVRATAK ZAJEDNIČKIM VRIJEDNOSTIMA

Gunar Stolset, Šta je onda čovjek - tekstovi za vjeru i razmišljanje, Sejtarija 2003., s norveškog preveo Rasim Muratović

Knjiga biskupa Gunar Stolseta, Norvežanina sa bogatim humanitarnim i vjerskim internacionalnim angažmanom, predstavlja izuzetno originalan teološko-literarni pristup najaktuelnijim pitanjima i izazovima sa kojima se suočava savremeni čovjek.

Činjenica da je ova knjiga u Norveškoj za nepunu godinu dana doživjela tri izdanja na određen način govori o atraktivnosti njenog sadržaja i zanimanju koje je pobudila kod ljubitelja pisane riječi.

Prije samog predstavljanja tematskih cjelina knjige treba istaći da je biskup Stalsett upamćen po javnim hrabrim istupima i učestvovanju u demonstracijama protiv rata i suprostavljanju državnom establišmentu Norveške po pitanju zvanične politike prema strancima, naročito muslimanima u Norveškoj, rata u Afganistanu i posebno otpočinjanja rata u Iraku. Deset godina rukovodio je svjetskim luteranskim savezom iz glavne kancelarije u Ženevi. Dvanaest godina bio je član Komiteta za dodjelu Nobelove nagrade.

Naslov knjige *Šta je onda čovjek* ukazuje na filozofsko-humanističku orijentaciju izuzetno obrazovanog, hrabrog i originalnog autora koji političke, društvene i kulturne dileme sadašnjice razmatra na potpuno otvoren i dijalektički način.

Prevodilac ovog djela tekstove je razvrstao po njihovom tematskom sadržaju. Prvi dio knjige tretira, uslovno rečeno, goruće političke krize u Palestini, Afganistanu, Iraku, kao i autorove refleksije na terorističke napade u SAD 11. septembra 2001.

Komentarišući stradanja ljudi i fenomen internacionalnog terorizma, autor pravi značajan iskorak od pukog lamentiranja

za pravdom i suhoparne etičke tlapnje. Nedvosmislene su aluzije koje u ovim tekstovima autor upućuje na stvarne krivce i uzurpatore međunarodnog prava.

Tako biskup Stolset u predvečerje agresije na Irak upozorava: «Ujedinjene nacije moraju biti te koje će odlučiti o eventualnom napadu na Irak. To je velika njihova obaveza i odgovornost kako bi svijet spasio od strašne katastrofe. Međunarodna zajednica mora biti ta koja će jedinstveno stajati iza jedne takve eventualne akcije. Niti jedna nacija ne može samostalno uzeti ljudska prava u svoje ruke.»

S obzirom da je terorizam internacionalni problem i da ne poznaje ni vjeru ni naciju, njegovo suzbijanje po mišljenju biskupa Stolseta moguće je sprovesti jedino udruženom međunarodnom akcijom.

Prije svega neophodno je suočiti se sa uzrocima koji ga izazivaju. Na prvom mjestu to su siromaštvo, nejednakost, nepravda i kršenje elementarnih ljudskih prava u mnogim regionima svijeta..

I u pogledu izraelsko-palestinskog sukoba biskup Stolset se ne zadovoljava moralizatorskim propovijedima i pozivima na molitvu za mir. Jasna politička orijentacija i konkretni prijedlozi za rješenje sukoba u Palestini na općeprihvaćenom međunarodnom planu razaznaju se iz mnogobrojnih autorovih stavova:

«Mi podržavamo zahtjev međunarodne zajednice da se Izrael povuče sa svih okupiranih područja, koja je okupirao 1967. Vrijeme je da se pošalju trupe Ujedinjenih nacija koje će nadgledati granice između Izraela i Palestine».

Ipak, sa stanovišta intelektualnih gledišta i teoloških analiza, najdragocjeniji dio knjige predstavljaju tekstovi u kojima autor kritički raspravlja o nezaobilaznim temama današnjice: globalizaciji, fenomenu sve izraženije moralne krize čovječanstva, pomanjkanja tradicionalnih vrijednosti.

Korijene krize sa kojom se čovjek današnjice suočava u svim vidovima egzistencije: politici, ekonomiji, kulturi autor pronalazi u obezduhovljenoj svijesti postmodernog čovjeka koju još karakteriše i potpuni egoizam

i neuravnotežen i nestabilan duh.

«Postmoderni čovjek je egoista dušom i tijelom, jedan samouživalac koji u susretu sa svakim i svačim obavezno postavlja pitanje: a gdje sam ja u svemu tome, gdje sam ja tu, šta je predviđeno za mene?»

U tom kontekstu sve je podložno promjeni - identitet, zanimanje, bračni drug, auto, jahta, kuća i kompletan životni stil.»

A što se tiče tehnološke revolucije koja je između ostalog unaprijedila intenzitet međuljudske komunikacije, autor se opredjeljuje za odmjeren, kritički i selektivni pristup. «U jednoj grupi idu tri mladića i razgovaraju svaki na svome mobitelu, zajednica je u tome da oni idu zajedno, ali kakva je to zajednica ako oni ne razgovaraju međusobno nego svako za sebe.»

Dijelovi knjige u kojima biskup Stolset progovara kao klasični kršćanski propovjednik i misionar su integralno preuzeti govori sa crkvenih obreda i drugih prikladnih obraćanja biskupa.

U njima, razumljivo, dominira biblijska terminologija i crkvena teologija prožeta glasovitom «ekonomijom spasenja», kroz koju biskup tumači i objašnjava složene društvene odnose u svijetu.

Knjiga *Šta je onda čovjek* po mnogo čemu posvjedočuje potrebu i nužnost da se u politički i kulturni dijalog o esencijalnim pitanjima naše sadašnjice i budućnosti uključuju svećenici, duhovni poglavari, imami, jednom riječju predvodnici vjernika.

Praksa ekskomunikacije vjere, a samim tim i teološkog diskursa iz razumijevanja društvenih zbivanja je dio definitivne prošlosti.

Ova knjiga nas na to nedvosmisleno upozorava. U tome je sadržana jedna od njenih središnjih i najvažnijih poruka čitatelju koji se želi osloboditi materijalističke i postmodernističke ideologije.

Prevodilac knjige Rasim Muratović bosanskohercegovačkoj čitalačkoj javnosti poznat je i po prijevodu knjige *Paranoja globalizacije*, također objavljenoj na norveškom jeziku, čiji je autor Tomas. H. Eriksen.

Meho ŠLJIVO

LINGVIST U JEZIKU PROZNE POEZIJE

Dževad Jahić Azizov: *Vitorin vrijes*, Podružnica pisaca Hercegovačko-neretvanskog kantona, Mostar, 2004.

U najnovijoj knjizi poezije u prozi Dževada Jahića Azizova ima jedna pjesma koja je potpjesma, jer je napisana s naslovom u zagradi i s objašnjavajućom zvjezdicom na naslovu, koja je kao neki post scriptum prethodne pjesme, isto naslovljene, ali je ta prva bez zagrade i zvjezdice. Ova druga počinje za zvjezdicom, što će reći da je ta pjesma-fusnota, a ide ovako:

«Ima niz Drinu vodena vila zvana Vitora. I imaju mjesta niz Drinu gdje vile dave utopljenike, gdje voda vrije, a takvo mjesto zove se vrijes. I ima tačno mjesto u Drini što zove se Vitorin vrijes.»

(Po davnom kazivanju Osmana Vreve, drinskoga prognanika)

Tako je Dževad Jahić Azizov imao naslov knjige još u početku ili tokom ispisivanja ove knjige, a to je piscu vrlo bitno. I osim što je to ne samo neobičan, a i dobar naslov, njime je odredio i čime se bavi u knjizi, da, dakle, crpi iz tradicije Bosne, određujući i jedan od slojeva kojima se bavi u knjizi, a to je taj davnašnji, iz vakta dobrih Bošnjana. Drugi je sloj islamska tradicija. Treći je nacionalna tradicija, nastala pretapanjem ta dva prethodeća sloja.

Otuda često, uz vile i didove, odjekne ili jekne i polustih sevdalinke, ili se jave treperavi verzovi islamskih maksima. Nekad su ti slojevi razdvojeni, nekad isprepleteni, s riječima bisernicama, koje se sedefe unutar modernog izraza. Kao vuk u priči, tako je lingvist, univerzitetski profesor Dževad Jahić Azizov, ovom knjigom *uhvaćen* u jeziku. I obuhvaćen njime.

Dobro je što veoma raskošni jezik kakav je bosanski ima svoje naučnike koji se ne boje riječi, nego dozvole sebi da se razbaškare u veličini takvoga jezika kakav je bosanski.

I pri tome Dževad Jahić Azizov ostane i tradicionalist i modernist. Kud će bolje za jezik kad se više ne zna gdje započinje prof. dr.